„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 38. У Новом Саду у недељу 11. марта 1890. ГОДИНА XXV.

ПОЗИВ.

Браћо бирачи!

Данас је била општа седница средишњег одбора целокупне српске народне слободоумне странке. Пошто је тек из неких срезова стигло сигурних вести, могао је средишњи одбор само о кандидатима за наш народно-црквени сабор у тим срезовима да решава, те споразумно са истим срезовима препоручује кандидате, којих имена доносимо на другом месту.

Међутим заказани су скоро свуда сремски зборови, где се исти још нису држали. По томе мислимо и надамо се, да ћемо за најкраће време моћи листу кандидата, како световних тако и свештеничких за све срезове донети.

Да би то могло бити — а то је нужно — молимо, да нам се одмах брзојавним путем са појединих сремских зборова доставе имена истакнутих кандидата.

У Новом Саду, 9. (21.) марта 1890.

Из седнице средишњег одбора целокупне српске народне слободоумне странке.

Живко Вулетић, перовођа.

Стеван Јевтић, председник средишњег одбора.

И ОПЕТ: ДА БУДЕМО НА ОПРЕЗУ.

Састанак нашег народно-црквеног сабора је на прагу: дели нас од њега једва тек месец-дана. Међутим избори су посланика за наш сабор још ближи; не бројимо, тако рећи ни десетак дане до њих. Није, дакле, никако чудо, што је изборно кретање за наш сабор у пуном свом јеку. Баш овако изборно кретање јасан је доказ, да је наш народ свестан и трезвен, да знаде, шта му је дужност, али да хоће и своје право да врши. То се види и из тога, што и у најмањем забитом кутићу у опсегу карловачке митрополије, а где има српске душе, видимо живље кретање сада на догледу састанка нашег народно-црквеног сабора. То је знак, да се цео наш овострани народ интересује за своју општу ствар.

Ко томе може замерити, нека не каже да је Србин и српски син. Народ мора, треба и нужно је, — да не кажемо још да је то лепо и добро — да се интересује за општу своју ствар. Право, које је до сада вршио, и које има сада да врши, није с неба пало, није му само из земље изникло, него му је то право остало од старијих његових, од отаца и дедова наших, а оно је стало српски народ хиљадама жртава, потоке крви. Издајник би био сваки, ко би само и помислио, да га се наш сабор ништа не тиче.

Не треба се, дакле чудити, што видимо опште живо кретање сада у овостраном српском народу.

Нешто је друго, због чега се исто тако не чудимо, али што морамо одлучно да осудимо, против чега одлучно мора народ да устане.

Што смо ближе сабору, што смо ближе избору посланика у тај сабор, ничу извесни људи као лети после кише печурке. Ти су људи политички већ умрли били, а сад су се повампирили и сада, онако вампирски, хоће да заведу народ. Сваки појединац има сада да се похвали народу, шта је урадио и шта је користио народу; сваки истиче своје пожртвовање, и штета је, што се још нико од тих људи не нађе, да устане, па да каже народу, како је и то нека жртва од његове стране што се родио и што је угледао овај свет.

Заиста смешно, да не кажемо још и жалосно! Нико од тих људи не би тако скроман, па да каже: вршио сам само своју дужност и више ништа. Не, то још нико од тих људи не рече.

Но још то није најгоре. Али долази повампирени „акциони одбор“ такозване „народне странке“, те против свог закључка: да се имају бирати стари чланови те странке, спреже са људима с једне стране врло сумњиве прошлости, а с друге, са људима, који не само да су мртвим сном спавали за време оних грозних неприлика, у којима се наша автономија налазила, него су на против радили и потпомагали ону струју и оне тежње, којом струјом никад наш народ не би могао поћи, које тежње не би могао наш народ никад да потпомогне. Тешка су заиста то времена била. Питање је, шта би у тим временима радили били и они људи, којима су сада пуна уста: шта су они све урадили — да није сам народ био на опрезу, да није сам народ сузбио струју и тежње једнога Германа Анђелића и његове црне клике. Сад је лако говорити, али не треба заборавити ни ломљење руку, ни превртање очију неких људи, да не кажемо чак и шеврдање тих људи у оним тешким временима. Хвалити се, то је лако; тешко је изићи са истином на среду. Или — или; само не намигивања на две стране, јер ту ће доћи најпосле народ и рећи ће: Ти ме обмањујеш још; ја сумњам, да ти искрено желиш добра народу, већ канда народу тако због тога говориш, што хоћеш помоћу народа да постигнеш другу неку цел, може бити, по тебе корисну!

И заиста, шта видимо ми данас на догледу нашег народно-црквеног сабора?

Људе разних праваца, разних начела, па и људе без икаквог правца и начела видимо у једној групи. Да оправдају то, веле: автономија — одржање њено, подизање и дозивљивање њено — то нам је програм. Међутим валда нема ни пет људи у тој гомили, који једнако мисле, који се слажу у томе, како треба ту автономију чувати, како нашу автономну зграду треба дозидати. Шта значи то? Значи, да има људи, који хоће да живе старим салом својим, хоће да живе старом славом својом, а међутим, шта хоће ти људи сада, то ником не казују. Но они и не могу ником то рећи, за то, што и сами не знају шта хоће.

Али једно ми знамо, шта ти људи хоће, а то је, да пошто по то руше нашу странку. У том погледу готови су да спрегну и са црним Циганином. Него ми се надамо, да им то не ће испасти за руком. Наша странка зна шта хоће, она је то на свом општем збору рекла, а да се не варамо: рекао је то сам народ.

По томе смо на чисто, народ зна коме и каквим људима треба да поклони своје поверење.

Људи, који су скренули с пута у најтежим временима, па сад хоће опет на основу свога рада пре тих времена, да се представе као поборници права нашега народа; људи, који призивају свакога у помоћ; људи, који не зазиру чак и са повнатим противницима нашој автономији да спрежу; који хоће чак и политички званичан апарат у своју корист да покрену; људи, који се представљају као поборници народни, а међу тим хоће испод земље да раде, људи, који су се понизили и до дошаптавања према горе — ти људи не заслужују народна поверења.

Има народ својих синова — синова, који су готови да врше само своју дужност. Онај, који се сам позива на своје заслуге и на принесене жртве од своје стране — не мисли добро.

Ми се уздамо у народну свест, ми верујемо да ће народ умети да истреби кукољ из жита.

Главно је само, да треба бити на опрезу.

Браћо бирачи!

У разним изборним срезовима бирачки су зборови заказани и држе се или ће се у најкраћем року држати. Из тих изборних срезова немамо о томе сигурна обавештаја, те по томе ни о посланичким кандидатима не можемо се изрећи, но у неким срезовима већ су били зборови истакнути се кандидати за идући наш српски народно-црквени сабор. По томе препоручујемо као посланичке кандидате наше странке ове:

За варош Нови Сад: г. **Стевана Јевтића**, управитеља српске задруге за међусобно помагање и штедњу.

За варош Панчево: г. **Николу Павловића.**

За варош Вел. Бечкерек: г. **Ђоку Димитријевића**, адвоката у Вел. Бечкереку.

За варош Срем. Карловци: г. др. **Мишу Михајловића**, лечника у Ср. Карловцима.

За румски срез: За световног г. др. **Ант. Богдановића**, адвоката у Руми, за свештеничког г. **Јоцу Ђуришића**, пароха павловачког.

За ердевички срез: За световног г. **Богољуба Милетића**, адвоката у Броду, за свештеничког г. **Михајла Мишића**, пароха краљевачког.

За старо-бечејски срез: г. др. **Гигу Авакумовића.**

За стапарски срез: г. **Јована Ђ ћосића**, кулског учитеља.

За паланачки срез: г. **Јована Благојевића**, учитеља на вишој девојачкој школи у Сомбору.

За темишварски срез: г. др. **Јована Јовановића (Змаја)**.

За врањевачки срез: За световног г. др. **Милана Божеског**, адвоката у Новом Саду, за свештеничког: г. **Павла Димића**, пароха баштахидског.

За белоцрквански срез: За световног: г. **Перу Новаковића**, ц. кр. капетана у миру, за свештеничког: г. **Божидара Поповића**, пароха новосадског.

За мухачки срез: За световног г. **Јована Јагића**, адвоката у Мухачу, за свештеничког: г. **Стевана Гојковића**, пароха шиклушког.

Чим из осталих изборних срезова поуздана гласа добијемо, објавићемо то што скорије у идућим бројевима „Заставе“. Време је сувише кратко, за то дакле, браћо, одлучно и оштро на посао, тако нам Бог помогао!

У име средишњег одбора целокупне српске народне слободоумне странке.

У Новоме Саду 9. (21.) марта 1890.

Живко Вулетић перовођа. **С. Јевтић** председник средишњег одбора.

ПОЗИВ

НА ЗБОР БИРАЧА СРП. ЦЕЛОКУПНЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ СРЕЗА ПЕРЛЕСКОГ.

Браћо бирачи!

Избори заступника за наш народно-црквени сабор на прагу су. И ако су многи бирачи нашега среза разним изјавама потврдили да једино одлуке великог народног збора од 22. фебруара т. г. одговарају народној тежњи и потреби уређења наше црквено-народне самоуправе, то је неопходно нужно и делом засведочити. За то дођимо и лепом слогом и братским споразумом крунишимо ту тежњу на сремском збору наше странке, који ће се у Перлеву 13. (25.) марта 1890. одржати.

Задатци, које нам том приликом решити ваља, јесу:

1. Истицање наших кандидата (световног и свештеничког) за предстојећи наш народно-црквени сабор и то на основу напредних резолуција од 22. фебруара т. г.

2. Избор и конституисање сремског одбора.

Велика одговорност на све нас пада према грдној тежини садањег положаја цркве и школе наше. Искупимо се дакле у што већем броју и покажимо да нам наша најсветија ствар заиста искрено на срцу лежи.

Милан Георгијевић, Конс. Поповић, Ђока Пиперски, Рада Ранисављев, Милорад Јаковљевић парох, Миша Михајловић, Стеван Војновић, Никола Каменковић, Леса Којић, Јевта Попов, Коста Кнежевић, Мања Томић, Живан Небригић, Мија Давинић, Иван Давинић. Идвор: Н. Теодоровић. Сакуле: Лазар П. Краљев, Кузман Неофитовић.

Изборно кретање.

Брзојављају нам из Ст. Бечеја:

При избору изборника листа наше радикалне странке са свим је победила, и то са двоструком већином. Избор је трајао дан и по. Гласало је до 400 бирача. Живела свест народна!

Бечејски радикали.

* * *

Пишу нам из Црепаје:

На својих 5000 душа чисто овејаних Срба, јуче Црепаја изабрала 25 изборника, који готови стоје да 22. о. м. делом оправдају дично име „српске челенке“ у бившој граници.

Двадесет и пет црепајских изборника.

КОНАЧНА РАСПРАВА ЈАШЕ ТОМИЋА

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БЕЛЕШКАМА.)

(Наставак.)

Предс. (оптуженоме): Имате ли какво питање на сведока да ставите?

Опт.: Г. сведок, славни судбени столе, сам себе побија, те због тога молим, да се прва тачка његова исказа пред истражним судцем овде прочита. Ако се добро сећам, онде је он рекао, да писмо никад није имао у рукама, да га никад није видео; кад су г.г. др. Божески и Вулетић дошли, он је из уредништва изишао. Сећам се, да сам то читао.

Предс. (сведоку): Ви сте тада рекли, да писмо писте прочитали. Сада измењујете исказ свој, па да сте само $^{3}/_{4}$ прве стране прочитали.

Пл.: Јесте, то сам и пред истражним судцем рекао.

Предс.: Нисте, молим, то није истина. На предистрази ви сте рекли (председник чита из записника истражног судца). Ви сте, дакле, тада рекли, да не знате ништа о том писму, пошто писмо никад нисте читали; да сте се само случајно десили у уредништву „Бранника“, кад су др. Божески и Вулетић дошли и писмо искали; да сте се, пошто се то вас није ништа тицало, отишли из уредништва. Тако сте ви тамо рекли. Сада измењујете ваш исказ онако, као што сам ја већ у записник диктирао, а то је, да сте само три четвртине прве стране прочитали, а друго не, јер вам је рукопис био нечитак.

Опт.: Сведок измењује по мом мишљењу свој исказ још и у толико, што сада не тврди више као што је пре тврдио, да је из уредништва отишао; на против остао је тамо. У исказу пред истражним судцем рекао је он, да је отишао, а кад даље његов тада исказ читамо, појављује се он још једанпут, после кад је отишао, и тада је чуо речи: „Нећемо више писмо давати да се чита.“ Кад се тиче, да се види, је ли он писмо читао, онда каже он: „нисам“; а кад треба опет г. Димитријевића прати, те вели: „писмо се неће више читати,“ онда је опет био тамо. Он је сасвим јасно рекао пред г. истражним судцем: „Ја нисам ништа хтео да знам о писму, те сам отишао.“ Молим да се то констатује.

Предс.: Шта је дакле истина: што сте онда рекли, или што сад овде кажете?

Пл.: Што сад овде кажем, јер сам тада то исто рекао.

Предс.: Дакле, јесте ли ви све дотле били у уредништву „Браника“ докле год г.г. др. Божески и Вулетић нису отишла?

Пл.: Ми смо сви дотле онде били.

Предс.: А кад су она два господина отишла, тада је неко — ко, то не знате — рекао, да —

Пл.: Кад смо ишли ми кући, рекао је неко у разговору, да се писмо не треба више никоме давати да се чита.

Предс.: Шта разумете ви под тим: „кад смо ишли кући“ — ко је ту „ми“?

Пл.: Господа, коју сам сада споменуо.

Предс.: Др. Божески и Вулетић?

Пл.: Не, ми, они други.

Предс.: Ви сте дакле после са Димитријевићем, Јоксимовићем и Јовановићем заједно отишли и још на сокаку —

Пл.: У двориштy мислим.

Предс.: Онде се дакле оно рекло.

Судац Јездимировић: Ви велите, да сте са више њих о том писму говорили, но не знате с киме. Зар сте са људима о томе разговарали, које дотле нисте познавали или их, може бити, још и данас не познајете?

Пл.: Обично, кад се у друштво дође, разговара се —

С. Језд.: Дакле добро, у једном друштву; у ком друштву, то ћете се тек сетити?

Пл.: Не сећам се.

С. Језд.: Допустите ми: Кад ви кажете, да сте дошли у једно друштво и ту о томе разговарали, — једно се друштво најмање састоји из 6, 10 особа — тек сте једну од тих особа познавали?

Предс.: Има много друштава.

С. Језд.: Дакле добро, има много друштва; у врло много друштва има и врло много особа. Ту ћете тек за цело моћи једну особу да именом кажете! Молим, то је сасвим поњатно. Именујте једну особу!

Пл.: Ја се нисам ни с једном особом разговарао, него сам слушао.

С. Језд.: Дакле, која је особа говорила, кад сте ви слушали?

Предс.: Молим: Сећате ли се или се не сећате?

Пл.: Не сећам се личности.

Предс.: Ви ћете се, ако суд нађе за нужно, морати заклети.

Пл.: Молим.

Предс.: Ви морате да исказујете по души и по савести својој.

Сведок Сава Стојковић, 40 година, православан, ожењен, чизмар, судски непорочан.

Предс.: Знате ли ви што о неком писму, што је било у уредништву „Браника“?

Ст.: Слушао сам о томе.

Предс.: Шта и од кога?

Ст.: Молим, славни судбени столе, могу ли са свим из почетка причати, што сам о том писму слушао?

Предс.: У колико спада овамо, можете?

Ст.: Могло је то бити октобра месеца, кад сам био у Каменици са Јоцом ђорђевићем и Стевом Гавриловићем. Тамо нам је Мита Рогулић причао о неком писму, о коме му је говорио Јовановић професор у овдашњој гимназији. Он му је шкандалозне ствари причао. Ми смо му, да боме рекли, хоће ли он то моћи на сигурно доказати, ако се на њега позовемо. Он рече: У свако доба. Ми смо за тим дошли и испричали смо то Јаши Томићу. Томић је наравно рекао: Шта знам да радам, ти су ме људи напали као — не могу се тако немачки изразити.

Предс.: Па реците српски!

Ст.: (српски) Напали су ме као вуци.

Судац Јездимировић (тумачи суду): Напали су ме као вуци.

Ст.: „Па, шта знам да радим,“ рече он, „кад немам за то доказа“. То је било прво, што сам о том писму чуо. Друго је, што сам од Јоце ђорђевића чуо. Он је био код г. др. Илије Вучетића на салашу, где му је исти причао, да има једно писмо, које Ј. Томића компромитује, и он ће му садржај тог писма испричати, ако му ђорђевић — не знам шта — каже. ђорђевић, кад је са салаша дошао, исприча ми, шта су му г. др. Илија Вучетић и госпођа његова о писму причали. Они су му причали, да има писмо, које су сами видели, које Томића и породицу му бешчасти. То је друго, што сам о том писму слушао. Треће, што сам чуо, било је у мом дућану. Било је, мислим, после подне оног дана, кад је оно у „Бранику“ против Томића изишло, кад дође у дућан мој — т. ј. пре тога сам имао ја посла у „српској задрузи за међусобно помагање и штедњу“, па сам прошао поред дућана Ст. Гавриловића. У дућану ту видео сам г. Плавшића, апотекара. Ни сам ни слутио, шта се господа разговарају, те сам само завирио у дућан и отишао даље и свршио свој посао у задрузи. Дошао сам натраг у свој дућан; на то дође г. Антон Георгијевић и рече ми: „Сада све знам, сад ми је Ст. Гавриловић испричао целу садржину писма“. Запитам га, откуда онај то зна. Он ми рече, да му је Плавшић сву садржину испричао. На то ћу запитати г. Георгијевића, е да ли је видео, кад је Плавшић читао писмо Гавриловићу. А. Георгијевић одговори ми, да је он, Плавшић, кад је он — Георгијевић — у дућан г. Гавриловића ушао, неку артију згужвао и у џеп стрпао. И још ми рече А. Георгијевић: „По свој прилици биће да је то оно писмо“.

Предс.: То само он мисли, но за цело не зна.

Ст.: Шта је било, он не зна; али да је Плавшић згужвао неку артију и да је стрпао у џеп, то је видео. То ми је причао А. Георгијевић.

Предс.: Како је са Ивковићем?

Ст.: Сад долазим на то. Не сећам се са свим, да ли је то било тога или другог дана, кад ми дође г. Ш. Ивковић у дућан, те читасмо онај уводан чланак што га је Јаша Томић написао, а то је чланак: „Да им запушимо уста.“ О томе смо говорили, кад ће ме Ивковић запитати, да ли имам број „Заставе“ — не знам сада који — при руци, његов се шурак у Београду интересује за тај број. Ја му рекох: видећу, не знам. Разгледам, али тај број не нађох. Рекох му, нека оде у уредништво „Заставе“, тамо ће свакако тај број добити. Но Ивковић ми одговори: „Мрзи ме да идем у уредништво; још никад нисам био тамо. Ко још држи „Заставу“?“ Ја му рекох: „Отидите до г. Гавриловића, он ће вам, може бити, тај број дати.“ Он оде и заиште исти број „Заставе.“ Г. Гавриловић му одговори: „Ја не остављам „Заставе“. Један број узме онај, други овај.“ Тада отпочеше о писму да говоре, па Ивковић рече Гавриловићу: Знате ли, г. Гавриловићу, да у уредништву „Браника“ нису дали да читају писмо сведоцима, које је Ј. Томић послао. На то Гавриловић рече: Они су јуче читали писмо, а читао га је и Плавшић

Предс.: То је рекао Гавриловић?

Ст.: Јесте.

Предс.: Али не вама, већ Ивковићу?

Ст.: На служби. И тада му је Гавриловић почео да говори о садржини писма, па најпосле рече, да има у садржини писма још много гадних и прљавих ствари.

Предс.: Ко је то рекао?

Ст.: Гавриловић Ивковићу. Наиме: „И много друго шта безобразно и гадно, што се не да изговорити.“

Предс.: То сте све чули?

Ст.: Од Ивковића.

Предс.: То ће нам причати Ивковић. Молим вас, да говорите само о ономе, што сте сами, непосредно сазнали.

Ст.: Сам не знам ништа више.

Предс.: Ви дакле садржину писма не знате друкчије већ онако по чувењу?

Ст.: На служби.

Предс.: О распростирању писма знате само толико, колико сте сада о томе рекли, а то је, да сте од Антона Георгијевића чули, да се у Гаврловићевом дућану о писму говорило и да је Плавшић ту парче артије — шта ли је било, то не знате, у капут стрпао.

Ст.: На служби.

Предс.: Нисте ли ви то, што сте од Ивковића чули, г. Томићу причали?

Ст.: На служби.

Предс.: Шта је Томић па то одговорио?

Ст.: Ја сам му рекао све, што сам овде напоменуо, а г. Томић био је сав — како да кажем немачки —

Предс.: Реците српски!

Ст.: Разјарен и узбуђен и рече ми: Ти безобразници напали ме као вуци, али рече даље: „Покушаћемо, да ствар изведемо на чисто.“

Предс.: То вам је рекао г. Томић?

Ст.: Јесте. Смем ли молити да причам даље све до несреће.

Предс.: Можете.

Ст.: То истог дана дошао је мени један ратар по имену Тоша Грбић, млад један човек. Он ме је питао, кад ће бити овде у Новом Саду српска народна забава. Ја му рекох: „То вам, брате, не могу рећи.“

Предс.: Молим, причајте само оно, што спада овамо и то што непосредно спада овамо, па онда што краће.

Ст.: За тим сам отишао у уредништво Јаши Томићу, где га нађох, као обично нагнутог над столом. Почех га питати о забави. Он ми рече: Манте ме сада, имам посла, морам да идем и он пође напред, а ја за њим, где му почех говорити, како Т. Грбић хоће да изиђе пред свет са једним предлогом у погледу народне забаве. Кад изиђосмо напоље, рече ми Томић: „После подне у кавани говоримо о томе.“ То је било све.

Предс.: Ви сте још нешто пред истражним судцем рекли; може бити, да вас он није добро разумео. Кад сте ви с њиме говорили о писму, а нарочито о случају у дућану Гавриловићевим, а то је што се тиче распростирања писма, ту се он изразио нешто, што ви до сада нисте напоменули. Не сећате ли се, може бити?

Ст.: Не могу се сетити.

Предс.: Ви сте пред истражним судцем рекли — разумете ли мађарски?

Ст.: Не разумем.

Предс.: Ви сте казали (чита), да вам је Гавриловић рекао: „Ви можете о том писму поближе дознати“ —

Ст.: Молим, сад се сећам.

Предс.: „Можете дознати од Плавшића, код кога можете писмо читати.“ Је ли вам то Гавриловић рекао?

Ст.: Не, Ивковић, он ми је рекао и тада ја рекох! „Г. Ивковићу, отидите и покушајте, иштите писмо од Плавшића“, а он на то одговори: Сад нећу да идем, јер сам чуо, да су то љубавна писма, а што се тиче женскиња, нећу ништа о томе да знам. Да сам то знао, отишао бих био јуче, може бити да би ми писмо дао.

Предс.: Је ли вам то Ивковић рекао, као да би он писмо у Плавшића могао видети?

Ст.: Не, Гавриловић је то рекао.

Предс.: Сад опет Гавриловић.

Ст.: Не, он је рекао Ивковићу, а Ивковић мени.

Предс.: Дакле, молим: Ко је вама рекао, да можете писмо код Плавшића читати?

Ст.: Ивковић.

Предс.: А од куда је он то знао?

Ст.: Јер је Плавшић Стеви Гавриловићу рекао, да је он читао писмо, а Гавриловић Ивковићу рекао нека иде тамо, па може бити, да ће му писмо дати.

Предс.: Молим, отуда, што је он писмо читао, не излази још, да он и има то писмо.

Ст.: То не знам.

Предс.: Дакле добро. Ви сте то после Томићу говорили, а шта је он па то одговорио?

Ст.: Рекао је само оно, што сам пре напоменуо: Против курјака се не да борити, кад нема човек ништа у рукама.

Предс.: Ви сте у предистрази рекли, — може бити, да је рђаво уведено — да вам је он, Томић рекао: „Ти ће ме људи упропастити.“ Знате ли што о томе?

Ст.: Молим „ти ће ме људи“ —

Предс.: Реците српски!

Ст.: То је било један дан пре несреће, кад дођоше у мој дућан г. Вулетић и г. Томић. Г. Томић био је сасвим узбуђен. Ту је био и Андра Плавшић. књиговођа код Лакићке, кад је г. Томић то рекао, а рекао је: „Ти ће ме људи баш упропастити.“

Предс.: Знате ли што о несрећи, о догађају? Не знате ништа?

Држ. туж.: Реците: јесте ли ви то писмо икада видели.

Ст.: Нисам.

Држ. туж.: Јесте ли с киме разговарали, који вам рекао: Ја сам писмо читао или слушао, кад се читало?

Ст.: Нисам.

Сведок Стеван Гавриловић, из Руме, 50 година, православан, лецедер у Новом Саду, судски непорочан.

Предс.: Реците ми: Знате ли ви што о неком писму, које је лежало у уредништву „Браника“ а у коме, што се Томића и његове госпође тиче има нешто, што њега и њу бешчасти? Знате ли ви што о томе писму? Јесте ли разумели моје питање?

Гавр.: Знам.

Предс.: Дакле, молим, шта знате о том писму? Је ли вам у опште што познато и откуда то знате?

Сведок Гавриловић одговара српски преко судца Јездимировића.

Предс.: (према Јездимировићу.) Изволите упитати сведока, зна ли он, да му је Плавшић говорио, како у уредништву „Браника“ има једно писмо, кога може читати ако хоће.

Судац Јездимировић: Сведок вели, да то може бити.

Предс.: (судцу Јездимировићу.) Нисте ли га питали, од куда Плавшић то зна? Нека одговори на питање одлучно.

С. Језд.: Само му је толико казао, да има у уредништву једно писмо и да га може прочитати.

Предс.: Шта је одговорио на то сведок?

С. Језд.: Да га се то ништа не тиче.

Предс.: Је ли писмо видео у оригиналу и је ли га читао?

С. Језд.: Сведок вели да није.

Сведок. Алек. Ивковић, из Земуна, сада у Новом Саду, 56 година, 2 деце.

Сведок изјављује, да не зна немачки.

Председник га преко судца Јездимировића испитује.

Предс. (судцу Јездимировићу): Изволите сведока запитати, зна ли што о писму.

Судац Језд.: Сведок вели, да је у дућану у разговору казао, како је читао у „Бранику,“ да је писмо стављено на углед и да га онде може свако читати. На то је Гавриловић рекао, да га је Плавшић већ читао.

Предс.: Је ли сведок видео писмо?

С. Језд.: Само је чуо да је Плавшић читао.

Сведок Милош Токалић, православан, трг. помоћник у једној мануфактурној трговини.

Предс.: Јесте ли били већ судски кажњени?

Ток.: До данас још не, ово је први пут. (Смеј међу слушаоцима.)

Предс.: Та ви нисте сада кажњени; ви стојите овде као сведок. Немојте се збунити, пазите на питања, одговарајте кратко и збијено и не бојте се! Познајете ли Јашу Томића?

Ток.: Познајем.

Предс: Кад сте га последњи пут видели?

Ток.: Оног истог дана — два дана пред Божић. Стојао сам тада на врати, на дућану мога господара и видех г. Томића и Саву Стојковића, где изиђоше из улаза. Г. Томић пружио је руку г. Стојковићу и рекао му „збогом.“

Предс.: Куд је Томић отишао?

Ток.: Томић је горе отишао.

Предс.: То је све што сте видели?

Ток.: Јесте.

Сведок Антон Георгијевић 38 год., гвожђар у Новоме Саду, судски непорочан.

Предс.: Ви сте 28. децембра прошле године из Митровице дошли?

Георг.: Јесте.

Предс.: Кад сте стигли кући, куда сте после отишли?

Георг.: Гавриловићу.

Предс.: Шта је ту било?

Георг.: Кад сам тамо отишао, затекао сам у дућану Гавриловића и Плавшића. Приметио сам да су нешто говорили. Запитам: Сметам ли валда што господи? На што Гавра Плавшић одговори: „Никако, ја хтедох баш да одем.“ Кад сам ушао унутра, приметио сам, како је Плавшић неку артију згужвао и левом руком стрпао у џеп. Неколико минута после тога отишао је и тада ми Гавриловић исприча цео садржај писма. Рече ми: „Сад знам све, сад ми је баш Плавшић све испричао, пошто он све из уредништва тачно и све зна. Ствар је пак у томе, да је госпођа Томићка —

Предс.: Добро. Он вам је о писму говорио?

Георг.: Јесте.

Предс.: Знате ли ви, шта је оно било, што је он, као што ви кажете стрпао у џеп? Знате ли, да је то била артија.?

Георг.: Артија је била.

Предс.: Знате ли, шта је то било, је ли то било оно писмо?

Георг.: То не могу рећи.

Предс.: Шта је даље било?

Георг.: Садржј писма причао ми је Гавриловић, —

Предс.: А он је опет рекао, да садржај писма зна од Плавшића?

Георг.: Јесте.

Предс.: Шта је даље било?

Георг.: За тим смо разно о томе разговарали, па смо се разишли.

Предс.: Писмо у Плавшића нисте видели? У опште: јесте ли ви писмо видели или нисте?

Георг.: Нисам.

Предс.: А не можете рећи, шта је на оној артији било?

Георг.: То не могу рећи; само то могу рећи, да сам приметио, како је неку хартију згужвао и стрпао у џеп.

Предс.: Знате ли што о томе, да су то писмо иначе и други распростирали?

Георг.: Ја сам о томе, да боме, слушао у кафани, да се говори. Но не могу се никако сетити, ко је то говорио. Али то сам баш од самог г. Гавриловића чуо и тога се могу сасвим добро сетити.

Предс.: Но о распростирању писма другде не знате ништа.

Георг.: Не знам.

Сведок Марковић није присутан.

Предс.: Сутра пре подне у 9 сати продужиће се коначна расправа.

ДРУГИ ДАН РАСПРАВЕ.

Предс.: Наставља се коначна расправа. Набављен је број „Заставе“ од 4. јануара п. р. о. г. Позивам туженога, да означи онај чланак кога је у овом броју писао?

Опт.: Ја сам за тај број писао неке ситнице, али које не сећам се. Уводни чланак саставио сам дан-два раније из више туђих чланака.

Предс.: Овај ће се број прикључити списима.

Држ. туж.: Је ли тужени писао уводни чланак?

Предс.: Тужени вели, да је за тај број писао неке ситнице, али које, не сећа се. Уводни чланак пак саставио је дан-два раније из више чланака.

Предс.: Читаће се искази два сведока, који се у осталом односе на незнатне околности.

Чита се исказ Свет. Марковића, који је у истој кући у служби где је и уредништво „Заставе.“ Познаје Томића, који је у њином дућану чешће цигаре куповао. Врло добро се сећам, — тако вели и исказ — да је 4. јануара пре подне око $^1/_2$11 сати куповао цигаре и отишао. Није прошло ни по сата а већ сам чуо о догађају на железници. Онда кад је Томић куповао цигаре, добро се сећам, да није имао на себи зимска капута, јер је дошао из уредништва.

Максимовић Илија вели, да је 4. јануара о. г. пришао Миша Димитријевић његовим колима и погодио га да дође пред његову кућу, да га одвезе на железницу. Отишао сам и извезао сам њега, жену му, Јоксимовића и једно дете. Кад су се сишли с кола, стао сам међу остале фијакеристе на станици. О ономе што се унутра збивало, не знам ништа. Нисам видео кад је дошао Томић.

Предс.: Овим је довршено преслушавање сведока. Молим г. државног тужиоца да стави предлог у погледу заклетве сведока.

Држ. туж.: Са своје стране предлажем, да се сви преслушани сведоци закуну. Не налазим међу њима ни једнога, против кога би имао приговора. Има међу њима и такових, чији искази нису бог зна како важни, али нек се закуну.

Бранилац: Одбрана нема никаква приговора против заклињана сведока.

Оптужени Јаша Томић: Славни судбени столе! Ја молим, да се гг. Јоксимовић и Плавшић не припусте заклињању. Хоћу то у кратко да образложим. Ја сам се истина некада познавао са г. Јоксимовићем, но после смо се тако разишли, да нисмо један другог ни поздрављали нити један с другим говорили. Он је постао мој непријатељ. Питам, дакле, славни судбени столе, може ли непријатељ, где се тиче његова непријатеља, истину да говори? Одговарам: Може! Али не сваки, славни судбени столе! Ако је сведок каваљер у потпуном смислу, ако је човек од части од главе до пете, моћи ће и као противник истину да говори; а није ли такав, онда не може. Овде сада настаје питање по славни

судбени сто, да ли је тај г. Јоксимовић човек од части. Ја нисам позват, да о томе судим. Но само ћу нешто ипак да истакнем, славни судбени столе. Први пут је у Угарској, први пут је у Јевропи, први пут је у свету, да се један лист, славни судбени столе, тако понизио, да приређује изложбе са девојачким љубавним писмима. Име пак г. Јоксимовића стоји под тим листом; он није рекао: „Ја свога имена не дам.“ Ја не могу замислити, да се такав човек у ствари, где се тиче части, припушта заклињању.

Што се тиче г. Плавшића могу то исто рећи. Ја стојим у врло рђавом личном одношају. Он је пред истражним судцем рекао — његове последње речи у записнику сведоче то: — „Ја сам из дубине душе уверен, да је г. Димитријевић човек од части и као такав није могао оно писмо распростирати“. Но видело се, славни судбени столе, да је г. Плавшић у истини по свом рођеном признању писмо то разносио, ако и не писмено, а оно усмено, а то је све једно. Молим славни судбени сто, да то узме у обзир, па да не припусти споменута оба господина заклињању, тим пре, што искази њихови овде и пред истражним судцем једни друге побијају, т. ј. да једни другима противрече.

Предс.: Чиме можете доказати, да су именована два господина непријатељи ваши.

Опт.: Разложићу то на основу оних чињеница и доказа, који играју улогу у овој ствари. Питам: Би ли могао човек један, па ма како да је човек без части, да ради оно према другом човеку, што је према мени г. Јоксимовић радио, ако иначе баш са свим не мрзи тога човека? Зар не би тај човек баш на против протестовао, да се тако што ради, кад га не би мрзео.

А г. Плавшић! Он истина, није стао испред уредништва „Браника“ и као дрекало викао: „Изволте само унутра; овде је писмо једно изложено!“ — али је ипак доказано — г. Гавриловић тврди то бар, да је он код њега био у дућану. Он се иначе с њиме не дружи, није му присни пријатељ, а позвао га: „Хајдете, отидите у уредништво и видите писмо!“ Мислим, славни судбени столе, да је то доста.

Сведок Никола Јоксимовић (позива се).

Предс.: Оптужени тврди, да сте с њиме у непријатељству живели, па и сада да живите? Је ли то истина?

Јокс.: Лично нисам никад имао с њиме ништа; наравно он је био уредник „Заставе“, а ја уредник „Браника“, али лично нисам имао никад ништа с њиме.

Предс.: Дакле, било је то само политичко непријатељство.

Опт.: Смем ли нешто да приметим? Ја знам и иначе уредника разних листова, који су противници политички и начелни; но та господа поздрављају један другог, говоре један с другим, опште један с другим. Молим, да питате г. Јоксимовића, да ли смо нас двојица, макар што смо се пре тога сваки дан састајали, или бар врло често, за последње три године и једне речи проговорили?

Јокс.: То не; но то није још лично непријатељство.

Сведок Г. Плавшић (позива се).

Предс.: Г. Плавшићу, оптужени тврди, да сте ви с њиме у непријатељству живели и да још живите?

Пл: Ја сам се с њиме ту скоро једном споречкао у скупштини, иначе нисам био у никаквом непријатељству с њиме.

Предс.: Дакле, споречкали сте се?

Пл.: Онако, као што то у скупштини бива.

Опт.: Није то било у скупштини, већ у конференцији.

Пл.: Може бити.

Предс.: Суд се повлачи ради саветовања.

ОДМОР.

Предс.: Кр. судбени сто закључио је да се закуну сви сведоци, пошто наведени разлози нису осведочени. За Јоксимовића тврдио је тужени, да је имао с њиме више пута речи, но суд не сматра то за таку околност, ради које би се морала закратити заклетва сведоку Јоксимовићу. У погледу другог сведока Плавшића стоји до душе, да је свој исказ пред истражним судцем сада исправио, а у неколико и изменуо. Но та околност није така, ради које би се могла закратити заклетва сведоку, па ни та околност, да тужени са сведоком живи у непријатељским односима.

Предс.: Нека уђе Димитријевићка (улази.)

Предс.: Изволте се одлучно изјаснити, знате ли што о томе, којим путем је дошло оно писмо у руке вашем мужу?

Димит.: Нашла сам га међу артијама мога мужа. Како је дошао до њега, то не знам.

Сведок Н. Јоксимовић (позива се).

Предс.: Ви сте били пријатељ с Мишом Димитријевићем; не знате ли, на који је начин и како је он дошао до оног писма?

Јокс.: Писмо се то нашло у Будимпешти. Онај, на кога је управљено било, оставио га је ту, те је после ишло од руку до руку. Један је пријатељ за тим, кад је полемика она постајала све јача, нашао у том писму много што-шта, што ће расветлити ствар и послао га је.

Предс.: Можете ли дотичног именовати?

Јокс.: Не могу.

Предс.: Не? Ви не знате, ко му је то писмо послао?

Јокс.: Не знам.

Предс.: Друго је питање: Знате ли што о томе, како је оптужени живео у породици?

Јокс.: Не знам.

Предс.: Не знате ли, да ли је живео добро са својом породицом?

Јокс.: Не знам.

Предс.: Дакле одлучно тврдите да не знате именовати дотичну особу, само то знате, да је Димитријевић добио то писмо од једног свог пријатеља.

Предс.: Нека уђе др. Јојкић.

Предс.: Знате ли што о томе, којим је путем и начином дошао Димитријевић до онога писма о коме је овде реч?

Др. Ј.: Не знам.

Предс.: Је ли вам познато какав је био породичан живот Јаше Томића?

Др. Ј.: Ја то не знам.

Улази сведок др. Милан Божески.

Предс.: Је ли вам познато, какав је био породичан живот Јаше Томића?

Др. Бож.: Колико је мени познато, врло срдачан, са својом женом живео је у врло добром одношају.

Сведок Живко Вулетић (позива се).

Бран.: Ја би желио управити на г. Јоксимовића питање, смели под заклетвом тврдити, да не зна, којим је путем дошао Димитријевић до онога писма.

Предс.: Нека уђе г. Јоксимовић.

Предс.: Г. Јоксимовић, ви се још једанпут питате, да ли знате, ко је Димитријевићу писмо послао?

Јокс.: Не знам.

Бран. Зомб.: Није ли вам рекао, да је др. Милош Ђорђевић писмо послао.

Јокс.: Није. Овај је био доцније овде и ја сам с њиме о томе говорио. Он га није послао.

Предс.: То вам је он рекао?

Јокс.: Јесте. Он је и у „Бранику“ то исто изјавио.

Предс. (Вулетићу): Знате ли ви што о томе, како је оптужени живео у породици, како је са својом породицом, наиме са својом женом живео?

Вул.: Колико ја знам, он је врло леп породичан живот проводио.

Судац Јездимировић и председник заклињу сведоке.

Предс.: Захтевали се суочење или не?

Др. туж. Не.

Бран.: Не.

Предс. Читаће се списи који су код туженога нађени приликом затварања. Чита се изјава г.г. др. Милана Божеског и Живка Вулетића, а за тим записник обостраних сведока. (Види број 198. „Заставе“ од пр. год.)

Предс.: Чита ће се записник о секцији лешине, лечничко мњење и приложени бројеви новина.

Бран: Ја прочитани званични превод не сматрам за веран.

Предс.: Превод је израдио заклети тумач. Ја га као званичан морам примити. Ако од стране обране има каква приговора преводу, то изволте својим путем учинити нужне кораке.

Бранилац: За израз (ђубре) нисам чуо у преводу.

Предс.: Унутра је. Чита ће се писмо гђе Томићке.

Бранилац: Велештовани гдне председниче! Ви сте ћутке прешли преко садржине писма, кад је о њој речи било и изволели сте прекинути говор о томе. Садржина је писма тако деликатна, да она није за ширу публику. Пошто пак вређа част једне особе, која стоји ван ове парнице и пошто је оно, као што је доказано, породичан мир једне куће хтело да разруши, слободан сам умолити, да исто у тајној седници прочитати изволите.

Држав. тужилац: Немам ништа против тога.

Предс.: Молим слушаоце да се изволе удалити.

Слушаоци и Томић излазе. После 10 тренутака припуштају опет слушаоце.

Предс.: Продужује се јавна седница. Има ли још когод какав поднесак, који би се односио на објашњење ствари?

Бранилац: Част ми је поднети опај број „Заставе“, на који се односи одговор „Браника“.

Државни тужилац: Ја држим да доказни материјал није сасвим исцрпљен и држим да ће нужно бити да се боље осветли ствар онога писма и предисторија препирке, која је произашла, те тога ради подносим у званичном преводу више брошира, које се на ту ствар односе. Подносим исте с молбом, да се прочитају. Осим тога подносим више књижевних радова туженога Јаше Томића, како би сл. судб. сто упознао његову душу и његове појмове о друштву. Част ми је у то име поднети 5 књижевних радова с преводом, новинарске чланке Јаше Томића и брошире његове жене Милице Милетићеве. Осим тога подастирем поједине делове дела Мише Димитријевића у преводу.

Бранилац: Мени нису позната та дела, те сам против тога да се читају.

Опт.: Ја немам ништа против тога, да се и оне ствари овде прочитају, које са овим случајем стоје у свези, било то сад моје или ствари г. Димитријевића. Али ја никако не увиђам да је нужно, да се и оно чита, што са овим случајем ни у каквој свези стоји. Нарочито не увиђам, зашто да се чита овде брошира, коју је моја жена написала. Ако би то ипак било, славни судбени столе, онда заиста не могу да неразумем, како је г. држ. тужилац целу броширу моје жене дао превести, а међу тим из одговора г. Димитријевића на њу само нека места. Молим, ја неби имао ништа против, да се и она брошира г. Димитријевића прочита, јер у њој има и једно место, где г. Димитријевић говори о једној удатој госпођи и казује адресу, врата и стан њеног љубазника. То је врло значајно какве је тај господин имао појмове. Ипак, славни судбени столе, држим, да није нужно, да се читају овде списи, који са овим случајем у никаквој свези не стоје.

Држ. туж.: Придржавам се своје молбе, јер ти списи стоје у свези са потоњом препирком. Неки од њих показују правац књижевног рада Јаше Томића, начин мишљења и његове појмове о друштву.

Предс.: Имате ли још што да кажете?

Опт.: Волео бих, да држ. тужилац тачније означи, у колико једни или други списи стоје са овим случајем у свези. Само би тада славни судбени сто могао да одлучи, шта амо спада, а шта не спада. Али кад се каже: — не знам — какву светлост ти списи бацају на то, онда то није тачно означено. Ја се не могу у појединости упуштати, но свакако молим, да се она брошира прочита, која је овој ствари претходила а затим мој одговор. Ја се тога не плашим, нужно је, да се то прочита. Само у толико се слажем са предлогом г. државног тужиоца. Остало молим, да се не чита, пошто г. држ. тужилац није изрично навео, у каквој свези ти списи стоје са овим случајем.

Суд се повлачи у побочну собу ради саветовања. Пошто се суд вратио у дворану,

Предс.: Краљевски судбени сто уверио се из брошира, које је оптужба поднела да се оне као и остали поднети списи односе на старије прилике, које су се пре десет година догодиле и које се односе на политички рад туженог, те тако не стоје ни у каквој свези са овом парницом. Услед тога је судб. сто закључио, да се ти списи не читају.

Држ. туж.: Против тога улажем ништовну жалбу.

ОДМОР.

Бранилац: Молим, да се прочита лечничко мњење о туженоме.

Предс.: Ја сам то хотимице пропустио и намеран сам то чинити само на захтевање туженога.

Томић: Молим и ја да се чита.

(Чита се лечничко мњење.)

Наставиће се.

Поздрави општем бирачком збору држаном 22. фебруара о. г.

Накнадно донашамо овај брзојав из Мехале као поздрав општем бирачком збору цел. српске нар. слоб. странке, пошто је тај брзојав у своје време случајно изостао.

МЕХАЛА (код Тамишграда). Великом народњем збору, значајном за српски народ, кличемо: Живели радикалци! Сложно напред у име божије, јер где је слоге, ту је божија благослова!

Јеца Стојковић, Јања Ласкар, Жива Плавошин, Мита Милован, Сава, Петар Игнац, Мија Гавриловић, Лаза Пантин, Мита Гаћански, Пера Голуб, Гига Чаковац, Данило Паскуловић, Георгије Сориан, Илија Лазаров.

Госп. др. Политу
у „Бранику.“

Поплависте читав свет, намећући Ваш „Браник“ и тиме кужећи народни слободни и слободоумни ваздух. Буните нам једнако наше мирне часе, бесплатно и силом шиљући Ваш лист, којег се ми гнушамо и нећемо да читамо, нарочито од када се показао као легло моралног дивљаштва, рушећи брак и светињу породице. Опростите нас те беде, поштедите нас да једнако на лист пишемо „ретур“ и носимо натраг на пошту. Престаните нам га шиљати, ми га не требамо.

Они,
којима у В. Бечкереку и околини насилно и бесплатно „Браник“ намећете, и које Ви добро познајете.

✝

МИЛЕТА БРАДВАРОВИЋ.

У недељу, 25. фебруара о. г. преминуо је у Вршцу после вишегодишњег умног боловања ваљани и ретки родољуб Србин Милета Брадваровић. Покојник је душом и телом сав Србин био, као што само свакоме правоме српскоме сину и доликује. Ко је и шта је све покојни Милета био навешћемо овде.

Милета је рођен 1843. године у Ст. Паланци близу Базјаша у бившој срп. бан. 14. гран. белоцркванској пуковнији. Он је најстарији син родитеља му. Основне српске школе учио је у Паланци, а главну, такозвану немачку школу. свршио је у Белој Цркви, а за тим трговачку школу у Бечу. Пошто му је отац у оно златно доба јако био разграбао грађарску трговину, то је своме Милети отворио грађарску радњу у Вршцу, где је Милета врло напредовао, тако да је био виђен и као један од најглавнијих трговаца и грађана вршачких важио. Као Србин био је, што наши кажу „сав Србин душом и телом.“ Његова је реч у Вршцу, и у околини тада много важила. Од почетка свога самосталног живота стојао је чврсто и непоколебимо уз нашег дичног првака г. др. Св. Милетића и његову је „Заставу“ све до оболелости своје високо дизао, ценио и бранио. Пошто је грађарску радњу са радњом трговином рапе заменио, преселио се у Врачевгај близу Беле Цркве и свог родног места Паланке. Ту је радњу изводио у нади да ће му боље ићи, али се преварио, и почео је материјално опадати. Но дух српски у њему није опао, шта више и у најкритичнијим данима, остао је веран члан своме народу. Белоцркванski срез изабрао га је као свога вођу при првом политичном избору посланика 1873. год. и Милета је заиста у оно прво свима познато бурно време, врло много допринео, да је Бабеш за посланика на угар. сабор изабран. Околина белоцркванска а и сами Белоцркванi се и данас радо сећају свога првака и вође Милете, а и треба да га се сећају, јер такови се Срби ретко рађају. Зато га је тамошњи наш српски народ и одликовао поверењем и изабрао га је 1874. године за свога посланика на нашем црквеном сабору, где је Милета како при изборном тако и расправном сабору, чврсто уз нашег дичног првака и већину саборских посланика држао и делао. Епархијска скупштина вршачка изабрала га је још 1871. год. за члана епарх. административног одбора. Милета је свугде своју задаћу савесно као прави Србин и родољуб вршио. Пошто се материјално уназадио, тога је вршачка срп. црк. општина, за свога књиговођу изабрала, и он је делао али у непрестаном узрујаном стању. Због материјалног опадања поболе се умно и мораде у Пешти у заводу умоболних 1 год. провести, и пошто му не би боље белоцркван. родољуб Јоца Бокшар и сада умрли му син Сима заузеше се — и избавише га тог жалосног завода, доведоше га у своју средину, те га потоме прими вршачка општина у убоги дом, у своје препитање, где је своју чисту, поштену, родољубиву српску душу испустио. Након себе оставио је удовицу Милку, рођену ћерку умрлог вршачког грађанина и трговца Јаше Томића (Томиног), која је принуђена била, да учи учитељску школу у Сомбору, те да себе и троје дечице од пропасти и невоље сачува. Пошто је учитељску школу свршила, изабрана је за учитељицу у Ђурђеву у Шајкашкој, где се као таква и данас находи, а децу је уз ону малену плату школовала и тако јој је прво дете, ћерка Даринка, такође свршила учитељску школу у Сомбору, а прошле године у Меленци изабрана је за учитељицу. Синове пак: Косту и Борислава дала је у новосадску вел. гимназију, те тако први свршава ове године, а други је у V. разреду. Дознао сам, да кад су му сведочанства о успеху своје деце поднесена, да је од радости а и веље туге горко плакао и да је при последњим часовима пред смрт, док је прибран био, непрестано своју децу спомињао. Такоме дакле ретком родољубу и Србину овим одајемо наше поштовање и ведимо му: почивај мирно бар сада, дични Милето, слава и вечна успомена ти међу твојом браћом Србима! **П. З С.**

БИРАЧИМА
ЗА СРПСКИ НАРОДНО-ЦРКВЕНИ САБОР.

По решењу општег бирачког збора целокупне срп. нар. слоб. странке држаног 22. фебруара у Новоме Саду, да се изабрани средишњи одбор изабран на том збору може према потреби попунити или изменути — исти се одбор у општој седници својој, држаној 9. марта овако попунио:

За жабаљски срез ушли су у средишњи одбор: Јевта Канавир из Мошорина, Лаза Шикопарија из Вилова, — Младен Сузић и поп Емил Степанов из Титела.

Из бечејског среза ово су чланови средишњег одбора: Ст Бечеј: Др. Риста Михајловић, поп-Иван Јелчић, Јова Михајловић, Сима Јелчић, Јован Чиплић, Милош Хаднађев, Данило Живковић, Данило Цигурски и Аркадије Дорословачки. Фелдварац: Танасија Костић, Гавра Дорић, Војин Докић. Сентомаш: Мита Ђорђевић, Милутин Везилић, Јеврем Пивнички, Јевта Миковић, Лаза Каћански Тривин, Милош Продановић, Јован Савић, Милом Рунић. Сента: Душан Стојишић. Мартонош: Тоша Тодоров, Тоша Петаковић. Турија: Јован Чолић. Јован Петровић.

Из митровачког среза ушли су још у средишњи одбор: Матија Јовановић, Милан Божић, Васа Церовац и Јанко Подловац из Мирковаца, Стеван Сучевић, Јова Мркшић, Н. Пандуровић и Гаја Влајисављевић из Гаја.

Из ердевичког среза: Симуновић из Шида.

Из даљског среза су чланови средишњег одбора: Пера Радановић из Осека, Панта Масларић и Тоша Миланковић из Даља; Илија Панић, Алекс. Станишић и Ђура Бановић из Вуковара.

Из Вел. Кикинде ушли су у средишњи одбор још: Шандор Грчић, Коста Сивчев, Петар Михајловић, Младен Влаховић, Јова Ракић и Пера Поповић.

Из перлеског среза: Миша Михајловић из Јарковца, Стеван Добројевић из Бо тоша.

Из модошког среза: Мија Мађарев из Срп. Неузине, Лала Мирков из Бега Ст. Ђурђа и Живан Грујин из Срп. Арадца

Трговина.

Нови Сад 10. (22.) марта. И ако је Дунавом отпочела пловидба, од које смо се надали много живљем и јачем промету на нашим пијацама, ипак је радња на житној пијаци све једнако у застоју. Довоза нема готово никаквог. Биће да је то и отуда, што је наш свет једва дочекао ове лепе дане, те отпочео своје пољске послове. Цена је житу, а нарочито зоби, знатно скочила. Зоби управо и нема на нашој пијаци. Време је, може се рећи, право пролетње. Јуче после подне небо се било натуштило и одједном се зачу слаба грмљавина; за тим севнуше муње, иза којих загрмеше громови као у сред лета, после којих се спусти блага и топла киша, те нам накваси земљу. Дунав је у малом надолажењу. Цене су данас на нашој житној пијаци ове: Ново жито 8 фр. 10—20 новч., старо лепо жито 8 фор. до 8 фор. 30—40 новч. Наполица 7 фор. 20—30 новч. Јечам 5 фор. 60—70 новч. Зоб 7 фор. 30—50 новч. Кукуруз 4 фор. 20—30 новч.

Осталим производима на нашим пијацама, бележимо ове цене: Лукац 5—6 нов. по кгр. Арпацик главичурак, 5—6 ф., арпацик сејанац, 9—10 ф. а са свим ситан арпацик 10 ф. Све од 100 кгр.

Кромпир 25—30 фор., од 1000 кгр.

Пасуљ бели (пасуљица) 6 ф. 50 до 7 ф. 50 н. жути пасуљ 8—9 фор. Све од 100 кгр.

Маст 52—54 фор.

Сланина 56—58 фор.

Теоци, према величини, од 6—12 фор.

Јагњци 5—7 фор. од пара.

*

Будим-Пешта 8. (20.) марта. Пшеница је знатно пуђена, а воља за куповање беше добра. Дневни промет био је 18.000 м. ц. и цена се са свим одржала. Са другим зрном промет је слаб, но цене се чврсто држе. Пшеница потиска 80. 9 ф. 20 н., 79·5 9 ф. 15 н., 78. 9 ф. Бачка 77. 8 ф. 55 н. Српска 75. 8 ф. 10 н. Бајска 73·8 8 ф. 47 и по н. Све па 3 месеца.

Термини су: Пшеница за пролеће 8 ф. 66—68 н., за јесен 7 ф. 75—77 н. Кукуруз за мај-јуни 4 ф. 85—86 н. Зоб за пролеће, 8 ф. 10—15 н. Зоб за јесен 5 ф. 92—94 нов. Репица за август-септембар 12 фор. 35—50 нов.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 10. марта.

4% угарска златна рента — — —	100 85
5% „ папирна „ — — —	98·—
Дукати — — — — — — —	5·60
Наполеондори (20 франака) — — —	9·45
Немачке држ. марке — — — —	58·55

Најновије вести.

— Из **Београда** јављају, да ће се промена министарства у неким личностима, због тога, што су многи министри изабрани у државни савет, најдаље до 20. о. м. обавити.

— Из **Берлина** јављају, да ће се немачки државни сабор састати 2. (14.) априла. — Тврди се насигурно, да ће влада поднети сабору предлог за овогодишњу војничку службу.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ИЗИШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ И ГОТОВ ЈЕ:

ИЗБОРНИ РЕД

ЗА СРПСКИ НАРОДНО-ЦРКВЕНИ САБОР

(СА ДОДАТКОМ)

и

САБОРСКО УСТРОЈСТВО.

Може се добити у уредништву „Заставе.“ Цена је 20 новч.

Изишао је:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује А. Хаџић.

Књига 160. (Свеска четврта за годину 1889.)

Књига та донела је ове саставке: I. Манастир Лепавина. Прилог к српској историји. Од Владимира Красића. (Свршетак.) — II. Наше драмско првенче. Књижевна расправа. Написао Милан Савић. — III. Говори у свечаним седницама књижевног одељења „Матице Српске“: У спомен дру Јосифу Панчићу о св. Сави 1889. говорио А. М. Матић. — IV. Додатак природописној и медицинској номенклатури. Прибрао Мојо Медић. (Свршетак.) — V. Бајрон у Италији. Прибрао Марко Цар. — VI. Књижевност: Makedonien und Alt-Serbien, написао Спиридон Гопчевић. Оцена Ј. — Геолошки анали балканског полуострва. Уређује Ј. М. Жујовић. Књига I. Оцена Мите Петровића. — VII. Гласник из српског и словенског света: Преглед новеснице словенских књижевности. Б) Књижевност у Бугара. Од дра Стевана Павловића. — VIII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора и одељења г. 1889. У том раду матичином штампане су ове оцене: 1. Оцене дра Милана Савића и Јована Грчића на ових шест позоришних дела: 1. „Марко, Краљевић српски,“ историјска трагедија у 5 чинова, од непознатог писца. — 2. „Ускокова љубав,“ глума у 4 чина, од непознатог писца. — 3. „Зна она шта ради“, комедија у 5 чинова, од непознатог писца. — 4. „Кобан спомен“, позоришна игра у 3 чина, с певањем, од непознатог писца. — 5. „Протри очи,“ драма у 5 чинова, с певањем, од непознатог писца. — 6. „Херцег Шћепан, господар херцеговачки и чувар гроба св. Саве,“ трагедија у 3 чина, од Јована Поповића-Липовца.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране добијају „Летописе,“ који им припадају, поштом.

СЛИКА

ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

са сином му

СЛАВКОМ

може се лепо израђена на фином картону добити.

Цена по комаду 1 фор., са поштарином 1 фор. 20 новч.

Поруке без новаца не уважавају се.

Срп. штампарија др. Св. Милетића.

РЕД ВОЖЊЕ ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Мњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5·36	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

сваког уторника и петка

сваког четвртка и суботе

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Мњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9 14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.26	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

сваке среде и суботе

сваке среде и суботе

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

РЕД ВОЖЊЕ

путничких лађа, важи од 8. (20.) марта 1890. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника. Прва вожња 9. (21.) марта.

Из Новог Сада за потиске станице: недељом и четвртком у 5¼ сах. после подне. Прва вожња 11. (23.) марта.

Из Новог Сада у Београд: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника. Прва вожња 9. (21.) марта.

Из Новог Сада у Оршаву: средом, петком и недељом у 5¼ сах. после подне. Прва вожња 9. (21.) марта.

Из Новог Сада у Будимпешту: понедељником, четвртком, суботом у 10½ сах. пре подне. Прва вожња 12. (24.) марта.

Из Новог Сада у Мухач: дневно у 10½ сах. пре подне осим уторника. Прва вожња 11. (23.) марта.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1890.

✝

Са ојађеном душом и болом у срцу јављам свима сродницима, пријатељима и познаницима тужну вест, да ми је мој једини и никад незаборављени син,

ЉУБОМИР ВОЗАРОВИЋ

дана 1. марта умро а 3. марта сарањен уз велико саучешће местних становника и његових пријатеља из околине.

Ожалошћена мати Јелена, брат од стрица Урош, сестре: Ангелина и Олга.

Уједно овим изричемо благодарност пречасном г. Ст. Вукосављевићу свештенику манђелошком, г. Арсенији јеромонаху шишатовачком, као и нашем свештенику и целом свету из места и околине, који при потребу драгог нам покојника суделоваше и њега до вечне куће одпратише.

У Лежимиру 6. марта 1890.

Ожалошћена породица.

ОГЛАСИ.

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl.

7.65 p. Meter — glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Deffins — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depôt **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich**. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

КОНКУРС.

Ради попуњења упражњене парохије жомберачко-рацгарчинске са платом V. класе отвара се овим конкурс.

Стеченици имају своје са нужним сведочбама о својој квалификацији за отправљање парохијског званија подкрепљене и штемпловане молбенице за четир недеље дана од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине консисторијуму овом поднети.

Из седнице консисторијума епархије будимске у Сентандреји 18. јануара 1890. држане. 3—3

МАНУФАКТУРНА И КОЖАРСКА ТРГОВИНА

В. ЂОРЂЕВИЋА

У ШИДУ 1—2

потребује 2 млађа спомоћника.

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

17—

БАШТЕНСКА И ПОЉСКА

СЕМЕЊА

ПРЕПОРУЧУЈЕ ТРГОВИНА

Д. АРНОВЉЕВИЋА

„код црног орла“ у Новом Саду. 1—2

In allen Trafiken und Galanterie-Geschäften.

6—26

General-Depot: OTTO KANITZ & CO., WIEN.

РАСПРОДАЈА

памучних кошуља без хасне, а ланених и испод хасне, све је рубље најбоље каквоће и израде, за које гарантујем.

МУШКЕ кошуље (дебљину голк врата молим.) Од постојана енглеског шифона, прса клот, са поруцци уздуж и преки, каро и везене 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 фор. Руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Шарене кретон и оксфорт 1, 1—50, 2. 2—50 фор. Дечије беле 50, 60, 70, 80 нов. Гаћа дуготрајни без 50, 60, 70, 80, 90 нов. 1—25, 1—50 фор.

ЖЕНСКЕ кошуље од постојана енглеског шифона са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Руком богато везене 3, 3—50, 4, 5 ф. Са модни уметци и руком кунст везене париске и саго ajour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Спаваће рекле и гаћице са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Сукње 1, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5 фор. Мајама за цеп туца 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, лан. 2—50, 3, 3—50, 4, 5 ф. Гарнитура за два дупла кревета шест румбург фини јастука и две јорганске капе, све на четир стране en Boyquet руком кунст везене париски 80, 90, 100, 125 ф. (вреди дупло). Прса готова, за ушити у мушке и женске кошуље памучна и ланена, са поруцци, уметци, париски кунст руковези саго ajour 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50, 5 фор.

Са многогодишњим искуством, неограниченим средством, уређеним и строго поштеним поступком. У смотрењу фине, укусне и целисходне израде, умешно удешеном кроју и само од искушане, здраве и дуготрајне материје на најбоље израђено перило шивањем са (Nachnahme) по најјефтинијој фабричној цени: fondé 1867.

Адреса: **Alexander Stanischits ausschl. befugt. Wäschwaren-Fabrikant. Wien, Singerstrasse Nr. 32.** 3—12

Поправљене швајцарске

ПИЛУЛЕ

од др. Бранта, у Ст. Галену (Швајцарска.)

Најпријатније и најјефтиније средство против **затвора**. Главни саставни део је **cascara sagrada** биљна материја, коју су **препоручили** први медицински ауторитети, као: проф. др. **Сенатор** у Берлину, др. **Томзон** у Париву и проф. др. **Масини** у Базелу. Ове изврсне пилуле могу се добити скоро у свима апотекама по 40 н. и 70 н. кутија. Треба пазити на овај жиг.

Главни депо: Апотека Ф. Крижана у Кромјерижу (Kremsier) у Моравској. 11—18

ПРОМЕНА ЛОКАЛА.

Част ми је својим поштованим муштеријама у месту и на страни учтиво јавити, да сам своју досадању радњу мушког одела преместио **од 15. марта о. г.** у кућу **г. Лазе Дунђерског**, где је хотел код **„царице Јелисавете.“**

За сезону што наступа набавио сам велики избор најновијих енглеских, француских и бринских помодних штофова.

Са особитим поштовањем

СВЕТОЗАР МИЛОВАНОВИЋ,

мушки кројач у Новом Саду.

2—5

ОТВАРАЊЕ РАДЊЕ.

Част ми је славној публици на повољно знање ставити, да сам у Аустро-Угарској држави највећу у најбољем поверењу уживајући

ЦИПЕЛАРСКУ ФАБРИЧНУ РОБУ ИЗ МЕДЛИНГА

у Новоме Саду на главној пијаци до радње г. Алтвирта стовариште отворио.

У стовариште мојем може се добити свакојаких врста **ципела** за **господу, госпође, децу** и за сваку потребу, и да свакој жељи одговорити можем.

Свака роба фабричну цену има, која је на ђону штампана и погађању места нема.

За сваку од мене купиту робу јамчим.

Стране нарудбине по мери и препослатој ципели тачно извршујем, и ако нису добре с другом измењујем, а ценовник бесплатно по жељи шиљем.

Код мене купите ципеле по фабричној цени репарирам, а мање репарације бесплатно извршујем.

За многобројну посету моли с поштовањем

3—3 **Јосиф Шлезингер.**

Власник и издавалац Слако Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.